УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
75 pokib
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 74125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 33. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 20-го ЛЮТОГО (FEBRUARY) 1969. No. 33. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Середа, 19 лютого 1969

В АМЕРИЦІ

СЕКРЕТАР ВНУТРІШНІХ СПРАВ Волтер Дж. Гіккел зарядив, щоб нафтові компанії були зобов'язані вичистити узберіжжя в Каліфорнії, які були занечищені нафтовою ропою, що виходила з діравого шибу, який черпав ропу із дна океану напроти міста СантаБарбара. Нафтова ропа залила десятки квадратових миль на океані, деяка частина дісталася на пляжу коло порту Санта Барбара Згідно з новими зарядженнями сам Уряд зможе зарядити очищення пляжі й води від нафтової ропи, але нафтова компанія мусітиме звернути кошти Урядові. Нафтова компанія Юніон погодилася сама перевести очищувальні праці.

ЗСА МАЮТЬ В РОЦІ 1968-1969 експортувати фармерських продуктів на суму 6 більйонів дол. Так передбачає урядовий фаховець від торгівлі Реймонд Иоанес на конференції в Департаменті Рільництва. Це буде вже другий рік, в якому зменшиться експорт фармерських товарів. В році 1967-1968 ЗСА вивезли були фармерських продуктів на суму 6.3 більйона дол., а в році 1966-1967 на суму 6.8 більйона дол. Иоанес заявив, що фармерський експорт міг би збільшитися тоді, коли б інші держави погодилися зменшити ціни на свої рільничі продукти.

СТАТИСТИЧНЕ БЮРО ПОВІДОМЛЯЄ, що в січні цього року число будованих нових мешканевих одиниць збільшилося до 1.8 мільйона, що було найбільшим числом в останніх п'ятьох роках. Бюро підкреслює, що причиною цього були деякі надзвичайні фактори. Одним із них було це, що цього року число робітних днів в січні становило 22. Другим фактором було це, що в багатьох районах цієї країни була добра погода, яка вможливлювала працю над новими будовами. Збільшення числа новобудованих мешканевих одиниць тим дивніше, що збільшені відсотки тід морґіджів. В січні число будованих мешканевих одиниць збільшилося на 22 відсотки в порівнянні з груднем 1968 р.

49 ВІДСОТКІВ ОПИТУВАНИХ ЗАЯВИЛИСЯ проти того, щоб ЗСА витрачали більйони долярів на подорож до Місяця Переслухання переводила аґенція Луїса Гарріса, яка ставила такий запит: „Чи ви схвалюєте, чи не схвалюєте програму Аполло?" 49 відсотків опитуваних відповіло, що шкода щороку витрачати по 4 більйони на досліди над Місяцем та іншими плянетами. Тільки 39 відсотків схвалюють програму космічних дослідів. Між ними є чоловіки, жінки, молодь і особи з вищою освітою. Противники космічної програми кажуть видавати гроші на інші цілі і не витрачати їх на лети в космос, бо „Бог не хоче, щоб ми рвалися до космосу".

СЕНАТОР ЕДВАРД М. КЕННЕДІ вияснив аж тепер, чому він в серпні минулого року не хотів кандидувати на президента. Сенатор Кеннеді надрукував статтю в цій справі в журналі „Лук". Він нараджувався в цій справі зі своїми сестрами панями Стівен Е. Смит і Патріція Лофорд в родинному домі в Кейп Код та телефонічно розмовляв із шваґром Смитом, який секретно був на Демократичній Конвенції в Чикаґо. Едвард Кеннеді вирішив не кандидувати, бо боявся, що республіканці будуть уважати його замолодого, недосвідченого в адміністраційних справах та закидатимуть йому те, що використовує популярність своїх братів Джана і Роберта.

У СВІТІ

ВАЛЬТЕР УЛЬБРИХТ ПРИЛЕТІВ в минулий понеділок 17 лютого до Москви і мав довгу нараду з Леонідом Брежнєвим, але в пізнішому офіційному комунікаті не було ані згадки про вибори західньо-німецького президента, які мають відбутися 5 березня ц. р. у Західньому Берліні та з приводу яких німецькі комуністи і Совєти виступили з різними погрозами, Промовчання справи, яка напевно була головною темою наради німецького й московського комуністичних ватажків, породило коментарі західньої преси, що Брежнєв прохолодив Ульбрихта ствердженням, що СССР не хоче провокувати Заходу новою авантурою за Західній Берлін.

ЙОРДАНСЬКИЙ КОРОЛЬ ГУССЕЙН ПРИЙНЯВ офіційно на півторагодинну розмову лідера арабських терористів, Ясіра Арафата, при чому на офіційній світлині вони обидва мали традиційні арабські накривала голови. Недавно Ясір Фарат дістав згоду від єгипетського президента Нассера на переведення недалеко ізраїльського кордону 3.000-ої так званої Арабської Визвольної Армії й підпорядкування її Арафатові.

У БРИТАНІЇ ЗНАЧНО ПОГІРШИВСЯ стан удержавлених за соціялістичного уряду Партії праці залізниць. Британські залізниці перевозять річно 800 мільйонів пасажирів, головно в підміському русі з довозом робітників і службовиків на працю. Досліди ствердили, що на кожних 10 поїздів — чотири з-правила спізняються. Очевидно, це одна з причин зросту непопулярности уряду Гаролда Вільсона.

ЛІБЕРАЛИ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ ЗААТАКУВАЛИ доморослих сталіністів, закинувши їм на сторінках офіційного партійного щоденника „Руде Право" і в молодняцькому часописі „Млада Фронта", що чеські реакційні службовики є дійсними винуватцями поширювання в ЧССР наклепницьких видань і летючок, друкованих в Східній Німеччині. За коментарями західніх кореспондентів у Празі — цей закид звернений на адресу сталіністів в чеській політичній поліції, найбільш русофільській.

БРИТІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ МАЙКЕЛ СТЮАРТ ЗАЯВИВ, що Британія сприяє проєктові обмеження продажу зброї країнам Близького Сходу, але відмовився відповісти в парляменті на запит, чи британський уряд доставить Ізраїлеві обіцяні важкі танки типу „Сенчеріон". Єгипет перестеріг Британію, що продаж тих танків Ізраїлеві „пошкодить її відносинам" з арабським світом.

НА 19 ЛЮТОГО БУЛИ ПРИЗНАЧЕНІ перші наради диктаторського президента Пакістану маршала Аюба Хана з лідерами демократичної опозиції, у проводі якої стоїть кол. шеф штабу пакістанського летунства, маршал Мохаммед Ашґар Хан. Президент Аюб Хан погодився на участь в переговорах арештованого недавно Шеіха Муджібура Рахмана й запросив до переговорів також колишнього свого міністра закордонних справ Зульфікара Алі Бутто, що був також арештований, як „змовник", але звільнений з в'язниці на вимогу опозиції. 10.000 осіб вітали Бутто, коли він прибув до столиці Карачі.

Уряд проєктує покликувати до військової служби за допомогою жеребка

Вашинґтон. — Секретар оборони Мелвін Р. Лерд заявив на пресовій конференції, що Уряд президента Р. Ніксона внесе до Конґресу законопроєкт, щоб до військової служби покликували тих юнаків, які витягнуть відповідний жеребок. Коли Конґрес схвалить цей урядовий проєкт, то новий спосіб покликування до військової служби обов'язував би без огляду на це чи скінчиться війна у В'єтнамі. Лерд заявив, що треба вже скінчити з тими „нерівностями", які створює закон про військову службу. До половини березня скінчаться студії над новим бюджетом, і тоде Уряд внесе відповідний проєкт до Конґресу, бо вважає цю справу за таку, що її треба в першу чергу вирішити. За президентури Л. Б. Джансона Конґрес відкинув проєкт, щоб покликувати до служби в збройних силах за допомогою жеребка. Щороку є велике число юнаків, яких комісії визнають за здібних до військової служби. Збройні сили не потребують такого великого числа рекрутів, і при виборі можуть відбуватися різні несправедливості. Жеребок був би об'єктивним суддею в цій справі. Лерд повідомив, що він від 5-го березня до 12-го березня буде переводити інспекцію фронту у В'єтнамі. Уряд Ніксона пригадав СССР, що він разом із Францією, Англією та ЗСА відповідальний за вільний доступ Західнього Берліну.

Секретар здоров'я приспішує урядову акцію для боротьби проти голоду

Вашинґтон. — В пресі появилися дописи про це, що в деяких південних стейтах цієї країни недоїдають, хоч Америка продає річно пересічно харчів за кордон на суму 6 більйонів долярів. Секретар здоров'я, освіти й добродійности Роберт Г. Фінч негайно видав зарядження, щоб повести боротьбу проти того, що американці в деяких місцевостях недоїдають, і внаслідок цього виникають в них недуги, спричинені недокормлюванням Фінч на зарядження президента Ніксона вислав просьбу до всіх губернаторів, щоб прислали звіти про причини цього явища та подали його розмір. 26-го лютого у столиці відбудеться конференція губернаторів, на якій буде секретар Фінч, і там порушать справу недостачі харчів в деяких місцевостях, де вбоге населення не має засобів на це, щоб купити собі потрібну скількість харчів. Досі переведи досліди в справі голоду в стейтах Тексасі, Лузіяні, Кентаки, Ню Йорку і Мишиґен. Ствердили, що населення недоїдає на Флориді і в стейті Мізурі. Фінч плянує допомогу тим всім, що мусять в цій багатій країні недоїдати.

Міні оптимістично дивиться на співпрацю з Урядом Ніксона

Бол Гарбор, Флорида. — Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій заявив на пресовій конференції, що він оптимістично дивиться на співпрацю ним очолюваних організацій із Урядом президента Ніксона, хоч тепер існують деякі різниці між програмою АФП — КІО та Урядом. Найближчого місяця Міні плянує особисто конферувати з Президентдом після його повороту з Европи. На думку Міні не треба дивитися песимістично на працю 91-го Конґресу. Міні вдоволений із того, що Ніксон наказав секретарям праці, рільництва вивчати справу федеральних робітників та можливості підтягнути їх під опіку закону про крайові робітничі взаємини. Міні сказав, що найвищий час, щоб фармерські робітники могли користати з тих самих прав, з яких користають всі робітники — організуватися та заключати спільні договори з працедавцями. Міні заявив, що погодився б на заморожения робітничих заробітків, коли б рівночасно було замороження цін та прибутків працедавців.

Конґресмен Петман домагається, щоб добродійні фундації платили податок

Вашинґтон. — В Палатній Комісії Способів і Засобів ведуться переслухання в справі податкових надужить великими добродійними Фундаціями. В першому дні зізнав конґресмен демократ із Тексасу Врайт Петман, який домагався, щоб Фундації платили 20 відсотків податку від своїх прибутків. Суми фондів із публічних і приватних пожертв для Фундацій мали б бути звільнені від оподаткування. Конґресмен Петман наводив приклади на це, як Фундації витрачають фонди на такі цілі, які не заслуговують на це, щоб їхнє фінансування було звільнене від оподаткування. І так Фундація Боллінґена давала стипендії на досліди над „виникненням і значенням декоративних типів середнєвічних надмогильних каменів в Боснії і Герцеґовині". Цю Фундацію заснувала родина Меллон із Питтсбурґа. Конґресмен В. Петман казав, що ця родина може собі цікавитися більше справою надмогильного каміння в Боснії, ніж справою безробітних в Питтсбурґу, але чому державна скарбниця має давати цій Фундації податкові полегші — це важко зрозуміти. Також інші свідки домагалися зміни закону про податкові полегші для добродійних Фундацій.

Проф. О. Пріцак виголосить доповідь на Зборах ФКУ

Ню Йорк. — З Управи Відділу ФКУ в Ню Йорку інформують, що в рямцях загальних зборів фундаторів катедри українських студій в Гарвардському університеті доповідатиме проф. Омелян Пріцак, голова Наукової Ради ФКУ. Він же очолює професорський Комітет Українських Студій в Гарвардському університеті. Професор Пріцак говоритиме про наукову, видавничу і викладову працю при катедрі. Про організаційні справи і збірку фондів на другу катедру доповідатиме п. Богдан Тарнавський, віце-президент ФКУ. Збори відбудуться в неділю, 23-го лютого ц. р. в Українському Народному Домі, 142 2-га Евеня, кімната ч. 22. Початок о год. 3-ій по пол. В програмі також вибір нової Управи.

Проситься цих фундаторів, які не одержали повідомлення поштою, подати свою нову адресу Управі (Юкреніен Стадіс Чер Фанд, 302 Вест 13-та вул., Ню Йорк, Н. Й. 10014), бо листи вислані на стару адресу пошта повернула назад.

Арабські терористи перевели новий напад на літак Ізраїлю

Цюріх, Швайцарія. — Чотири арабські терористи, в тому числі одна жінка, обстріляли із скорострілу ізраїльський пасажирський літак, як той приземлився на летовищі в Цюріху, Швайцарія, та обкидали його запальними ручними гранатами, які проте не долетіли до цілі. Терористи обстрілювали літак з недалекої паркувальної площі. Літак був поцілений 60 кулями, при чому з-посеред 17-ох пасажирів і 10-ох членів залоги — 6 осіб було ранених, між ними поважно ранений був пільот. Літак летів з Амстердаму до Ізраїлю. На літаку не було паніки, тільки всі пасажири й залога дістали наказ схилитися та вискакувати з літака передбаченими на надзвичайний випадок виходами. Члени ізраїльської служби безпеки, які були на літаку, негайно вискочили й пігналися стріляючи в сторону терористів. У тій стрілянині згинув один арабський терорист, а трьох інших окружили й схопили швайцарські робітники на летовищі, які перешкодили теж ізраїльським військовикам дальше стріляти до терористів. Арабів та ізраїльських військовиків арештовано. До атентату призналася арабська терористична організація „Народний Фронт для визволення Палестини", проголосивши відповідний комунікат в столиці Йорданії Аммані. Знайдено теж летючки у терористів. Названа арабська організація виявила прізвища всіх атентатчиків, між ними й 25-річної жінки, учительки із окупованої Ізраїлем арабської смуги Гази на Синайському півострові. Названа арабська організація заповіла дальші наскоки проти ізраїльських пасажирських літаків, їх залоги і пасажирів, але ізраїльська летунська компанія „Ель Аль" проголосила, що лети її машин будуть продовжуватися за пляном. Ізраїльський уряд відбув надзвичайне засідання у зв'язку з цим наскоком Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант гостро натаврував той терористичний наскок, але водночас закликав Ізраїль — не переводити ніякої відплатної дії. Це вже третій такий акт терору проти літаків тієї ізраїльської летунської компанії: один її літак схоплено і скеровано до Альжиру, на один відбувся наскок на летовищі в Атенах в Греції, а оце тепер арабські терористи обрали Цюріх на терен наскоку, — „з технічних причин".

Комуністичний Китай відкликає зустріч з делеґатами ЗСА

Варшава. — Післанець з комуно-китайської амбасади у Варшаві приніс в понеділок 17 ц. м. до тамошньої американської амбасади адресовану до амбасадора ЗСА Волтера Штесселя ноту, в якій китайські комуністи відкликають заповіджену на цей тиждень зустріч американського і комуно-китайського амбасадорів у Варшаві. Такі зустрічі на амбасадорському рівні відбуваються — спершу у Женеві, після того у Варшаві — від 1955 року й теперішня нова зустріч, що її запропонували були в листопаді мин. року самі китайські комуністи, була б 135-ою з черги. Це одинокий безпосередній дипломатичний зв'язок Америки з Комуністичним Китаєм. Остання зустріч амбасадорів відбулася в січні минулого року. За причину відкликання наради китайські комуністи подали уділення Америкою азилю китайському комуністичному дипломатові Ліяо Го-шу, який 24 січня ц. р. вибрав у Голляндії свободу і втік до ЗСА. Західні коментатори загально вважають, що уділення Америкою азилю комуністичному китайському втікачеві — це тільки претекст Пейпінґу для зірвання заповіджених розмов. Державний секретар Віллям Роджерс висловив жаль з приводу поведення Пейпінґу, виявивши, що ЗСА плянували власне на тому найближчому засіданні погодитися на пропозицію Китаю, щоб Вашинґтон й Пейпінг узгіднили „принципи співіснування", та хотіли запропонувати нормалізацію відносин в ділянці поштової сполуки та обопільних відвідин журналістів, професорів і інших культурних діячів. До Варшави прибули вже з Вашинґтону два американські фахівці в цих справах, їх подорож виявилась передчасною і зайвою.

ЗСА погоджуються на розмови з СССР про атомову зброю

Вашинґтон, — Державний секретар Віллям Роджерс зізнавав в минулий понеділок на сенатській Комісії для закордонних зв'язків понад три години і в ході дієї наради погодився, що ратифікація Сенатом договору проти поширення атомової зброї буде пов'язана з американсько - совєтськими переговорами про обмеження чи припинення офензивної ядрової зброї та про відмовлення від творення системи антиядрової оборони. Совєти розпочали вже творити оборонну систему довкола Москви і новий секретар оборони ЗСА Мелвін Л. Лерд висловився був за потребу творити також антиракетну оборону в Америці, всупереч голосам критиків, які вказують на надзвичайно високі видатки, пов'язані з такою обороною, та їх сумнівну практичну вартість. Однак однаково Лерд, як і Роджерс вважають, що ЗСА не можуть відмовитись від творення антиядрової оборони односторонньо, не діставши ґарантій від Совєтів, що вони також занехають свою таку оборону. На потребу „говорення" з Совєтами про можливості обмеження ядрового зброєння наполягають головно голова сенатської Комісії для закордонних зв'язків, Дж. В. Фулбрайт, демократичний сенатор Алберт Гор із Теннесі та інші сенатори ліберального напрямку.

СТУДЕНТИ ВЛАШТОВУЮТЬ ВИСТАВКУ

Ню Йорк. — В суботу 1-го березня під час Конференції Нових Напрямів в Українському Інституті Америки буде відкрита перша Студентська Мистецька Виставка „Віддзеркалення І", зорганізована культ - освітньою референтурою СУСТА. Відтак Виставка буде перенесена до Укр. Мистецького Клюбу, де буде виставлена 14 до 16 березня. Всі студенти мистецтва українського походження мають нагоду виставити свої малюнки, скульптуру, дереворити і рисунки. Членами жюри будуть: пані С. Геруляк Я. Гніздовський і Мих. Черешньовський, голова Укр. Мистецького Т-ва, який допомагав зорганізувати Виставку, він висловив надію, що цей проєкт дасть молодим мистцям можливість включитися в діяльність Мистецького Клюбу й користати з можливостей, які їм пропонує Клюб.

В. Чорновола звільнено з ув'язнення. — Група київських літераторів стала була в його обороні проти наклепів О. Полторацького

Ню Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). — Згідно з одержаними інформаціями, із львівської тюрми звільнено дня 3 лютого ц. р. журналіста й упорядника збірки матеріялів „Лихо з розуму" Вячеслава Чорновола, який був засуджений 15 листопада 1967 року до трьох років ув'язнення і якому цей вирок зменшено — із застосуванням амнестійного закону — до півтора року.

Справа Вячеслава Чорновола і його засуду знайшла була минулого року свій відгомін в листі-протесті до керівників совєтського уряду й партії — Л. Брежнєва, А. Косиґіна та М. Підгорного, що його підписали 139 діячів науки, літератури, мистецтва, робітників і студентів, і в погромницькій статті Олекси Полторацького, що була надрукована у зв'язку з цим листом-протестом п. н. „Ким опікуються деякі „гуманісти" в „Літературній Україні" 16 липня 1968 р., ч. 56. Проти цієї провокаторської у відношенні до В. Чорновола статті О. Полторацького запротестували п'ятеро київських літераторів — Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Михайлина Коцюбинська, Ліна Костенко і російськомовний прозаїк Віктор Некрасов — відкритим листом до редакції „Літературної України". Повний текст цього листа опублікований у журналі „Сучасність" книжка 2-га за лютий 1969 року. Підписані під ним літератори протестували в ньому передусім проти фальсифікування О. Полторацьким біографії і творчого обличчя В. Чорновола й замовчування факту, що він — недавній комсомольський активіст. Пригадуючи О. Полторацькому його колишні ганебні доноси на Остапа Вишню й вимоги фізичної розправи над ним, автори відкритого листа до „Літ України" натаврували вчинені О. Полторацьким перекручення в цитуванні листа-протесту 139 діячів культури і в з'ясуванні судових кваліфікацій у процесі В. Чорновола й засудили „безсоромну і підлу вигадку" О. Полторацького, якої він допустився, приписуючи, як нібито належні В. Чорноволові слова про потребу... фізичного ліквідування комсомолу й комсомольців. Протестуючи проти такої вигадки О. Полторацького, яка, як стверджено у відкритому листі — „так і тхне духом і фразеологією тих троглодитів-душогубів, що компонували „визнання" і „самовизнання" різних „терористів" та „ворогів народу" на сумнозвісних процесах 30-их років", автори відкритого листа висловили вимогу, щоб Полторацький або довів документально належність таких слів В. Чорноволові, або вибачився публічно за наклеп на нього. Закінчується відкритий лист названих угорі київських літераторів заявою, що якщо редакція „Літературної України" не надрукує його, то підписані перепишуть його сорок тисяч разів від руки і надішлють усім передплатникам газети, щоб „хоч трохи розвіяти той людоїдський чад, атмосферу брехні і безкарности".

Поручник Ярема Козій з Ютики відзначений за хоробрість у В'єтнамі

Ютика (В. З-к). — Клінтонський „Кур'єр" в дні 30 січня 1969 р., подав новинку, що поручник Ярема Козій, син Ярослави і Богдана Козіїв з Ютики, який перебуває в складі 21-ої сиґнальної частини біля Нга Транґ, В'єтнам, був нагороджений „Армійською Медалею" за героїчне виконання завдань Головної Команди Армії. Армійська медаля була установлена військовим секретаріятом 18 грудня 1945 року.

У листах до батьків пор. Я. Козій мало пише про в'єтнамські бої, натомість кількома наворотами згадує, що втратив багато своїх найкращих товаришів. Після виконання своєї місії, за яку пор. Я. Козій був нагороджений, він одержав відпустку, яку використав для відвідин української громади в Сіднеї, Австралія.

Перед військовою службою, пор. Я. Козій закінчив Сиракюзький університет, в якому одержав ступень Б. А. Він є членом 484 Відділу УНСоюзу в Ютиці і одержує „Свободу" у В'єтнамі. Родичі Яреми є активними працівниками української громади в Ютиці.

ЗБОРИ 161 ВІДДІЛУ УНС

Ембридж, Па. — У найближчу неділю, 23-го лютого, тут відбудуться збори 161-го Відділу Українського Народного Союзу, на порядку яких є завершення плянів та вибір комітетів для гідного відзначення 75-річчя УНСоюзу. Збори Відділу відбудуться у власній домівці при 600 Гленвуд евеню, Ембридж, о год. 4-ій по пол.

„Динамо", футбольна дружина в Києва, відбуде ряд міжнародних змагань у ЗСА

Футбольна дружина київського „Динамо", яка здобула трикратно чемпіонат СССР і як володар кубка Совєтського Союзу брала участь в европейських першостях володарів кубків, прибула минулого понеділка до ЗСА. Задержавшись коротко в Ню Йорку, дружина футболістів з України полетіла на західнє побережжя ЗСА, де заплямновано три зустрічі із американською професійною дружиною.

Запросили киян керівники Каліфорнійського Футбольного Союзу разом із проводом професійної дружини „Каліфорнія Кліпперс" „Динамо" зустріне своїх перших суперників на терені ЗСА у Сан Франсіску 23-го лютого і ними буде дружина „Каліфорнія Кліпперс". Опісля розіграють футболісти з України змагання в Лос Анджелесі 2-го березня та у Ванкувері в Канаді 9-го березня. Дати цих зустрічей ще не остаточні, так само як і пропонована зустріч із збірною футболу ЗСА, яка мала б відбутися в Ню Йорку, коли „Динамо" буде летіти в поворотній дорозі до Києва.

Реклямують київських футболістів аранжери всіх цих зустрічей, як репрезентантів і чемпіонів Совєтського Союзу, чому сприяють „опікуни" київських футболістів, які намагаються, як звичайно, зібрати всю славу і пропаґандивні успіхи на рахунок „старшого брата" та його „досягнень в квітучій країні соціялізму".

СВОБОДА — SVOBODA
Український щоденник — UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
Supscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 — Jersey City, N.J. 07303

Ніксон і закордонні справи

За вісім років перебування на становищі віце - президента ЗСА, за вісім пізніших років, проведених як приватний громадянин, і під час передвиборчої кампанії Ричард Ніксон виразно дав зрозуміти, що не внутрішні, а закордонні справи є найпершим предметом його зацікавлення. За висловом „Нюзвіку" з 17-го ц. м., Ніксон почуває себе в закордонній політиці, як у „своїй власній стихії", він її найкраще знає і від початку свого урядування приділяє їй найбільше безпосередньої уваги. Протягом більшої частини урядування Д. Д. Айзенгавера керівником закордонної політики був насправді Джан Фостер Даллес, за президентів Джана Кеннеді і Линдона Джансона Дін Раск мав найповажніший вплив з-посеред усіх дорадників тих президентів. Коли Ніксон обрав собі на державного секретаря Вілліяма Ф. Роджерса, а не Нелсона Рокефеллера чи якогось іншого діяча з відомим іменем в цій країні і в широкому світі, то, мабуть, тому, що він хоче сам керувати закордонною політикою. Вілліямс Роджерс і проф. Генрі Кіссінґер — це його найближчі довірені співробітники й дорадники, але формувати й вирішувати закордонну політику ЗСА в найближчих 4 роках буде він, Президент. І він це рішуче й недвозначно заявив на своїй пресовій конференції з 6 лютого ц. р. Коли його спитали, хто властиво вирішуватиме справи закордонної політики, Державний Департамент чи Крайова Рада Безпеки, Ніксон, не вагаючись, відповів: „Ніхто з них. Президент уповноважений вирішувати, і я думаю користуватись цим уповноваженням".

Як в усіх державних справах, так і в ділянці закордонної політики, Ричард Ніксон поводиться надзвичайно обережно і ділово. Не говорить і не робить нічого для зовнішнього ефекту, а дбайливо приготовляє ґрунт для рішень далекосяжного значення. Тому й на амбасадора в Об'єднаних Націях призначив він маловідомого американському суспільству професійного дипломата Чарлза Йоста, якого — згідно з своєю заявою на згаданій пресовій конференції — вважає за одного з найкращих експертів проблематики Близького Сходу, що його назвав був „небезпечною бочкою пороху". Президент Ніксон застеріґся, щоб йому не причіплювали ярлика „половини світу", Европи чи Азії, бо він — мовляв — однаково зацікавлений проблемами цілого світу. Проте нема сумніву, що найважливішими закордонними справами вважає він: скріплення оборонної спроможности Західньої Европи і при цьому підвищення надщербленого в очах багатьох европейців авторитету З'єднаних Стейтів, замирення на Близькому Сході і замирення у В'єтнамі.

Совєтський Союз занадто мілітарно сильний, щоб будь-котрий американський президент міг його легковажити, з ним не рахуватись і виключати можливості порозуміння з ним у будь-котрій міжнародній справі, навіть при загальновідомій погорді Москви до таких „буржуазних забобонів", як додержування підписаних договорів. У політиці грають ролю не симпатії - антипатії, а реальний уклад сил. Два-три роки тому, коли Ніксон зупинився був у Москві в дорозі на Далекий Схід, кремлівські володарі продемонстрували свою антипатію до його особи, не виславши ні одного урядовця на летовище і повідомивши американську амбасаду, що ніхто з них не бажає з ним розмовляти. Коли ж Ніксон став президентом ЗСА, то і совєтська преса, і Яков Малік в Об'єднаних Націях вистерігаються повторяти на адресу Ричарда Ніксона будь-котре з прозвиськ, якими вони обсипали його в минулих роках. І коли московські правителі прийдуть до переконання, що нова авантура довкола Західнього Берліну чи нова ізраїльсько-арабська війна надто небезпечні, бо можуть привести до зудару з Америкою, то будуть перші пропонувати розмови з ЗСА — як це власне вже роблять.

Ричард Ніксон напевно не буде ухилятися від таких розмов, однак, підходитиме він до тих розмов так, щоб мати ґарантію, що вони не будуть використані Москвою для пропаґанди, не будуть такою витратою часу, як зустріч Кеннеді з Хрущовим у Відні 1961 року, і не будуть зірвані так, як „конференція на вершинах" із Хрущовим в Парижі в травні 1960 року. Передумовою, щоб так не сталося, є перш за все — мати силу. Це та „позиція сили", яка так не подобається Москві. І далі — Ніксон хоче бачити докази доброї волі Москви, яких не видно. Загострення ситуації довкола Західнього Берліну, — підтримування тактики Північного В'єтнаму і дальша інфільтрація зброєю та „дорадниками" на Близькому Сході — це ніякі докази доброї волі . . .

Шість перших тижнів урядування Ричарда Ніксона позначились у закордонній політиці цілою низкою ніби незначних, проте знаменних актів, які в сумі дають „добрий старт".

СТУДЕНТСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ

Від Каліфорнії до стейту Ню Йорк, на великому просторі між двома океанами в американських університетських містах знову відбуваються заворушення. Групи студентів, з-правила чорних, підтримувані групами „лівих" білих, захоплюють адміністраційні будинки університетів і переводять в коридорах і залях „сидячі страйки", унеможливлюючи виклади. Вони не допускають до авдиторій своїх колеґ - студентів і професорів, заколочують спокій в гуртожитках, у кемпусах. Між страйкуючими і не-страйкуючими зчиняються бійки, викликувана поліція мусить викидати заколотників з будинків і насильними способами заводити лад. У двох стейтах — у Віскансині й Північній Керолайні — губернатори вперше викликали Національну Ґвардію для привернення порядку.

Але й в цьому випадку виправдується неписаний закон: кожна акція спричиняє реакцію. Губернатор Віскансину Воррен Новлес публічно заявив, що студентські заворушення — це суцільний пляновий рух, яким „керує хтось, хто має відмінну від нашої ідеологію". Професор Стейтового університету в Ошкоші, Віскансин, Маршалл Колстон, сам мурин ствердив: „Расистські вимоги в цих заколотах — це другорядний чинник, ідеться тут про загрозу для університетів збоку тих, які хочуть їх знищити".

Щораз частіше чути авторитетні голоси, що за всіма тими студентськими авантурами стоїть комуністична змова, — стоять центри комуністичного руху в Москві чи Гавані, які тягнуть за шнурок своїх свідомих прислужників та несвідомих поплентачів. На жаль, все ще існують ідеалісти - ліберали, які в ім'я університетської автономії і академічної свободи противляться правильним рішенням законодатних і адміністраційних чинників. Наприклад, Сенат нюйоркської стейтової леґіслятури в Олбані рішив припинити всі пільги і виключати з університету активних студентських ворохобників. „Ню Йорк Таймс" засудив це рішення Сенату в Олбані, як ніби кепський шлях для заведення ладу в університетах.

Зрештою, сам названий великий нюйоркський щоденник не послідовний у підході до університетських заворушень, бо в іншій статті з 16 ц. м., п. н. „Контрреволюція проти радикалів" стверджує, що особи, які вчиняють бешкети у високих школах, становлять лише 2% всього студентства. Іншими словами, взявши на увагу, що в останньому академічному році було в Америці понад 7,000.000 студентів і студенток, 140.000 осіб тероризують 6,860.000. Боронити постійно цих два відсотки авантурників і нехтувати 98 відсотками — це повторювати прогріх американського судочинства, яке, в ім'я принципу конституційної свободи людини, бере під особливу оборону права арештованих, навіть під закидом найбільших злочинів, а на задній плян відсуває інтереси загроженого злочинцями суспільства.

В демократичному суспільстві меншина мусить мати свій голос і більшість рахується з думкою меншости. І, навпаки, тільки в авторитарних державах влада і всі її органи цілком нехтують волею народу. В СССР та його сателітних державах комуністичні меншини стоять при владі і терором тримають у послуху народи. Але це траґічний дивогляд, щоб в американській демократичній великодержаві два відсотки людців, що їх тягне за шнурок ворог цієї країни, безкарно тероризували мільйони студентів, які хочуть вчитися. Може ще більший дивогляд, що між професорами знаходяться такі, які підтримують заколотників.

Однак, „Ню Йорк Таймс" має рацію: „революціонери", засліплені своїми „успіхами", перетягнули струну і довели до того, що, врешті, народилась „к о нтрреволюція": більшість мирного студентства, університетські та адміністраційні власті й законодатні установи вступили вже на правильний шлях — приборкати в о рохобників. Бо комуністів переконує тільки сила — і ніщо інше.

Антикомуністичний Конґрес ЗСА перестерігає редакцію нової „Клакстон Енциклопедії"

Вашинґтон. — Президент Краєвої організації „Антикомуністичний Конґрес ЗСА" Герерт А. Філбрік у листі з 31 січня 1969 р. до видавця нової американської „Клакстон Енциклопедії" Х. Прайса перестерігає його, що ця організація не буде рекомендувати нове видання покупцям, доки в енциклопедії не будуть виправлені кричущі похибки. Герберт А. Філбрік пише, що канцелярія Антикомуністичного Конґресу ЗСА одержала від однієї організації відомості „про неймовірні помилки", які мають з'явитись на сторінках заплянованої енциклопедії: „на сторінці 2270 не названо двох мов — української та білоруської, якими розмовляють понад 60 мільйонів европейців, а українська та білоруська мовна територія названа „російською територією"... У листі поставлено домагання, щоб редакція енциклопедії виправила всі похибки стосовно національної проблематики та взагалі комунізму-колоніялізму. Про похибки в заплянованій енциклопедії, виявлені під час перегляду її проспекту, повідомив Антикомуністичний Конґрес ЗСА голова Відділу ООЧСУ у Вашинґтоні інж. Володимир Маєвський.

Ілля Лобур

ЧИ В ДІЙСНОСТІ У НАС АЛЬКОГОЛЕВА ВДАЧА?

Крім зовнішніх, ворожих до нас сил, багато небезпечніше те, що в нас самих покутує алькоголева вдача. Таке окреслення дає д-р Василь Королів - Старий у своїх споминах п. з. „Згадки про мою смерть".

В чім же проявляється алькоголева вдача?

Проявляється вона здебільша чуттєвою вразливістю, втратою шляхетних стремлінь, заником слушности і толеранції. Вона доводить до прудких виявів злости, ненависти й мстивости, а декого робить шаленим і безоглядним. Така людина здібна на все найбрутальніше, на все найгірше. У неї, як кажуть, не в порядку стримуючі центри. Вона нездібна розуміти, що то є ганьба, а що честь, що є добро, а що зло, і де між цими поняттями лежить границя.

Та було б ще півбіди, коли б виявлялося все це тільки під час оп'яніння людини. Страшнішим є те, що алькоголік передає алькоголеву вдачу своїм нащадкам. Згаданий вище автор твердить, що всякий, хто випиває по „маленькій", може передати до півсотні своїм нащадкам цього „добровільного божевілля", що виявляється в різних недугах фізіологічного, психологічного і соціологічного характеру.

Під оглядом фізіологічним споживання алькоголю навіть у досить поміркованій кількості є джерелом не тільки багатьох нових захворювань, але й в не меншій мірі впливає на загострення старих недуг.

Одним із неґативних впливів алькоголю є те, що він жадібно поглинає з тканин людського тіла воду. Тому споживачі алькоголю так радо п'ють воду.

Далі, нервова система є улюбленим місцем алькоголю.

Споживання алькоголю передусім шкідливо впливає на нервові клітини головного мозку, викликаючи його склерозу.

Спричинене алькоголем ураження окремих нервів може довести до найтяжчих наслідків, а саме: ураження очного нерва може викликати сліпоту, а ураження нервових клітин слухового органу — глухоту. Алькогольні вереди в ряді випадків є безпосередньою причиною крововиливу в мозок.

Взагалі систематичне вживання алькоголю шкідливо впливає на всі органи людини і спричиняє їх деґенерацію. Під впливом алькоголю в печінці відкладається жир, при чому гинуть клітини, а на їх місці розвивається сполучна тканина, що стискує венозні судини, викликаючи в них застій крови. Це, очевидно, веде до тяжких захворювань печінки, навіть виникнення в ній раку. Надмірне споживання пива робить людину схильною до опасистости та кишкових недуг.

Алькоголь завдає також великої шкоди серцевосудинній системі, викликаючи такі недуги, як розширення серця, хвороби серцевого м'язу, артеріосклерозу і т. д.

Коли до цього всього додати, як це вже згадано вище, що алькоголь неґативно впливає на потомство, тоді стане зрозумілим, чому діти алькоголіків народжуються звичайно кволими і багато з них вмирає у ранньому віці.

Як бачимо, алькоголь руйнує людський організм і приспішує смерть людини. А. Костятинівський у своїй надрукованій в „Поступі" статті про шкідливий вплив алькоголю твердить: „Поряд з такими отрутами, як морфій і хлороформ, алькоголь належить до групи наркотиків, що впливають паралізуюче на всі тканини органів, зокрема на нервові центри".

Звідси й походять, як наслідок алькоголізму, всякі психологічного х а рактеру недуги.

Вони різноманітні: зовнішні й внутрішні, залежні від волі хворого і незалежні, здобуті самим хворим чи передані йому в спадщину батьками і навіть дідами.

Ці останні найстрашніші, бо не постають з вини хворого, а передаються з покоління в покоління і, як твердить д-р Василь Королів-Старий, сягають часів великого князя Володимира, який санкціонував пияцтво для всіх своїх підданих відомими учтами, що тривали цілими тижнями. Цьому культові підпала була вся народна маса включно з елітою, жінками і навіть немовлятами, яким, щоб краще спали, затикали в рот „куклу" — вузлик з хлібом, намоченим у горілці.

Тут же треба згадати ще один звичай, що століттями існував в Україні, а саме: кількаденне пияченя з нагоди весіль, христин і т. п. При цьому мусіли пити й молоді вагітні жінки, які в своїм лоні отруювали потомків, надаючи їм алькоголевої вдачі.

Багато спадкових недуг, що постають внаслідок алькоголізму, вражають мозок і сполучений з ним нервовий апарат. До них в першу чергу належать пранці - сифіліс та епілепсія — падуча хвороба.

Фахівці твердять, що одною з основних причин епілепсії є алькоголь. В епілептиків бувають короткочасні, що тривають секунди, втрати свідомости. Але за цих кілька секунд вони можуть заподіяти фатальну річ для себе й цілої громади. Д-р Королів каже: „Найтрагічніше те, що вбивник - епілептик завжди сплюжить свою офіру, завжди зогидить ним забитого".

Психіятри довели, що алькоголіки — це люди з закріпленим почуттям непевности, страху, неповноцінности. Вони не мають відваги ставити чоло ударам долі, бо алькоголь вбив у них охоту боротися з проблемами життя. Тому психологічні наслідки затруєння алькоголем дуже небезпечні для людини взагалі, а для молоді зокрема. Бо близько 80% жертв потрапляє в алькогольний полон саме з молоді. Звідси так багато нерозсудливости та порушень всякого роду принципів моралі, як: грабіж, демолювання чужого майна, безглуздо-шалена їзда автами, що так часто кінчиться каліцтвом чи смертю, врешті — сексуальна розпуста.

Щодо шкідливих наслідків алькоголю під оглядом соціяльним, то це найкраще схарактеризував професор Іллинойського університету д-р Андрю С. Айві: „Не може бути сильною держава, громадяни якої шукають надхнення в алькоголі". А ми додамо: Не зможе успішно боротися за своє визволення та поневолена нація, члени якої шукають надхнення в алькоголі, дарма що при тому співають патріотичних пісень.

Такі патріоти — дуже запальні, експансивні люди і легко підлягають змінам настрою, легко змінюють своє відношення до людей і до ідей. У нашій літературі є тисячі прикладів на це. Алькоголік вважає, що він усе зробив би ліпше, ніж хтось інший, він має різного роду ґеніяльні пляни. Але це лише „солом'яний вогонь". І з того виходить песимізм („мені не щастить"), а вслід за тим і почуття заздрости. (У сусіда хата біла, у сусіда жінка мила...) Тим часом усяка праця його вельми обтяжує („Таж я переобтяжений працею"). Тож нехай робить хтось інший, особливо, коли потрібна праця систематична і мозольна. Тому тисячі розпочатих речей закінчуються злісним — „Та ну його к чорту!" Хай вони роблять, а я усуваюсь!" (з товариства, партії).

Ослаблення волі — характеристична риса вдачі алькоголіка. Він з приводу всього резонерствує, він настроєний проти всіх порядків, тобто органічний анархіст. Алькоголік легко пускається берега і доходить до вершка цинізму. У нього швидко розвивається еґоцентризм, а з цим і необґрунтована зарозумілість, що виявляється в словесних перемогах над усім і всіма. Тому алькоголік скрізь поводиться, як вдома — розперезано.

Люди з алькоголевою вдачею здебільшого стають мучителями своєї родини (П. Куліш: „Сльози жінки, серця міць, п'яна лайка день і ніч"). Вони люблять зривати свою злість на слабших і залежних. Тут же виявляється і їхня жорстокість (народна пісня: „Візьми, синку, нагайку-дротянку та бий жінку з вечора до ранку!"). Одначе, хто зуміє в таких людей зачепити справжню струну їхньої слабої волі, той приведе їх, куди схоче, і — окульбачить.

Ще одна ориґінальна риса алькоголіка: недовір'я і зневага до людей. (Чи є у нас хоч один діяч, якого не обвинувачували б у злодійстві, зраді й продажності?).

Тож ради нашої спільноти борімся з алькоголем, який є причиною всіх неґативних рис українського індивіда, а вслід за тим і всіх темних сторін нашого громадського життя.

Голоси читачів

„РАЗ ДОБРОМ НАЛИТЕ СЕРЦЕ..."

У пресі вичитав я заклик ОПДЛ ім. Л. Глібова складати пожертви на книжки для дітей і молоді. А цих книжок треба дуже й дуже багато по всіх - усюдах.

Я написав до Канади, до ОПДЛ, листа з проханням, щоб вислали мені адреси в Бразилії чи Юґославії, куди я міг би вислати книжки. Я написав: „У мене нагромадилось досить багато дитячих книжок, а читачів немає, бо ті, що були, вже вийшли в люди".

У відповідь я дістав листа: „Дякуємо за добру волю співпрацю" — і точні адреси. Здавалося, що все в порядку, але я помилився, думав дешевим коштом стати добродієм для бідних діточок.

Знайшовши хвилину вільного часу, що для чорнороба дуже тяжко, витягнув всі книжечки з шафи і звернувся до, так би мовити, правного власника цього всього добра, себто свого сина, якому незадовго сповниться 18 років.

Розказую, в чому справа, але не запримічую на його обличчі ентузіязму. Він вправді розділив ті книжки: частину залишив для себе, частину віддав мені — і пішов. Але за хвилину вернувся і ось що заявив: „Татку, ти ліпше вишли кілька долярів на закуп нових книжечок, а свої я заховаю, бо я так зв'язався із ними, це ж — моє дитинство, і мені дуже тяжко із ними розлучатися".

Тут хіба можна повторити за Тарасом Шевченком: „раз добром налите серце ввік не прохолоне".

От я зараз же виповнив грошовий переказ на 10 долярів і вислав до ОПДЛ, щоб викликати усмішку на личках дітей, а може й утвердити їх зв'язок із українською книжкою на довгі літа, так як це й сталось у мосі рідної дитини.

Зенон Петрик
Філядельфія

ПО-УКРАЇНСЬКИ: ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНА, А НЕ „ЧЕХОСЛОВАКІЯ" І „СЛОВАКІЯ"

У зв'язку з подіями в Чехо - Словаччині, в деяких українських часописах на еміґрації уживається невідповідних назв: „Чехословакія" і „Словакія". Особливо один канадійський тижневик, — не знати з якого дива — любується такими означеннями.

Це живцем взяте з російської мови (Чехословакия, Словакия) або в кращому випадку з англійської (Czechoslovakia, Slovakia).

В українській літературній мові здавна засвоєні назви: Чехо - Словаччина і Словаччина, — так і зафіксовано в теперішніх, більш чи менш зрусифікованих, словникових довідниках. Тому й немає ніякої потреби в поширюванні зайвих новотворів, до того ще й незгідних з духом і милозвучністю української мови.

Недавно у „Свободі" дискутовано, чи назву „Чехо-Словаччина" писати з розділкою чи без. В словниках, що вийшли в Україні, ця назва подана без розділки. Одначе, на основі правопису з 1929 р., що повинен би зобов'язувати на еміґрації, — треба писати з розділкою, як це й бачимо у „Свободі".

Це с л о в о сполучення, складене з двох самостійних іменників і обидва слова зберігають самостійне значення. Подібно: „Австро - Угорщина", але „Югославія" без розділки. Посилаюся на дотепер найновіший і найбільш авторитетний „Правописний словник" Г. Голоскевича.

Зенон Стефанів

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

M. Л-а

ОЛЬГА БАСАРАБ

(5)

Цитуємо цього листа за текстом, поміщеним у „Нашій Правді", через те, що в польському часописі редакція пропустила місця, в яких авторка листа гостро поставилася до польської влади. Є в тексті з „Трибуни Люду" фрагмент, якого нема в „Нашій Правді". Отже, зміст листа за „Нашою Правдою" такий:

„Вчора відбулася в судово-медичному заведенні секція тіла денатки-комуністки, що повісилась у львівській в'язниці. (Оскільки мені відомо, це вже не перший випадок самовбивства у львівських в'язницях). Вид, який представився секціонуючим, був просто жахливий! Це не пересада екзальтованої ексцентрички, а правдиве представлення виду свідком, що не може явно виступити із свідоцтвом правди, бо в Польщі б'ють і за правду.

„Секція виказала, що тіло покійної було вкрите великими синьо - червоними пругами й ранами від шкуряного пояса та його спряжки, що ним били покійну.

„В місцях, де спряжка вдаряла тіло, на шкірі були фіолетні міхурі-опухлини. Професор казав їх повідтинати, щоб пізніше показати їх студентам, як „спеціяльний, типовий і рідкий прояв — препарат побиття".

„Цей факт аж надто разячий кличе про пімсту. Та на цьому місці про пімсту не кличу, бо вона й так досягне колись катів. Мені ходить про очищення імени поляка, що заплямлене цим злочином. Ходить мені про те, щоб ніхто з чужинців не посмів сказати, що так, як колись в царській Росії, так сьогодні в Польщі такі справи проходять без кари.

„А цього я боюся тим більше, що бачила багато поліційних аґентів, що крутяться по заведенні і коло професора, на якого вони може будуть впливати, щоб він цю справу затушував.

„Тому я написала про це, щоб ви цю справу найрішучіше порушили, і то не лише на сторінках преси, а й у формі інтерпеляції в Соймі та інтервенції якоїсь соймової комісії в справі відносин, що панують в поліції і по львівських тюрмах".

Редакції „Нашої Правди" — в часі, коли лист студентки ішов до друку, — було вже відоме дійсне ім'я закатованої жертви. Але редакція промовчала дійсні мотиви арештування Басарабової, все ще зачисляючи її до комуністів. Ось коментар редакції, вміщений зараз після листа в тому самому числі „Нашої Правди":

„Тюремні посіпаки дістали новий жир для знущань! 12 лютого по-звірськи замучено в тюрмі жінку, О. Басарабову, арештовану за підозріння в комунізмі Скатовану підвісили наймити буржуазії на віконну ґрату, щоб замаркувати самовбивство. 22-го лютого інтерпелювали в Соймі комуністи-посли міністрів юстиції та внутрішніх справ в справі нелюдських знущань над Ольгою Басарабовою й її таємної смерти в поліційному арешті. В інтерпеляції відчитано листа одної студентки, що була при секції тіла замордованої".

У Львові в зв'язку з цим почали кружляти різні чутки. Діставались вони й до вух рідні Ольги Басарабової. Рідня була занепокоєна, тим більше, що від Ольги деякий час не було жадних вісток. Адвокати Ольги Басараб — Володимир Бачинський і Лев Ганкевич — (так подав проф. Левицький, Зиновій Книш вважає, що оборонцем Басарабової був Олександер Марітчак. Справа потребує вияснення), дізнавшись про подію з Боровською, стали підозрівати, чи не поховано під тим прізвищем Басарабову. Тоді поставлено перед поліцією домагання вияснити справу.

Поліція не могла довше грати комедію і заявляти, що Басарабова живе. Повідомлено рідню і оборонців, що Ольга Басараб повісилася вночі з 12 на 13 лютого на рушнику на віконних ґратах своєї камери. Директор львівської поліції Райлендер вручив проф. Левицькому навіть відповідно с п р е п а рований протокол, підписаний в'язничним лікарем, москвофілом Долинським. Цей факт ще більше скріпив здогад, що Боровська — це ніхто інша як Басарабова.

Проф. Левицький зажадав від Райлендера протоколу секції тіла Боровської. Райлендер розлютився, почав загрожувати професорові приблизно такими словами: „Кожний поважний громадянин плює на такого шпіона, як Басараб, а ви домагаєтесь ще якихось вияснень! Я вас посаджу в тюрму! Державний урядовець стає в обороні шпіона!"

За таку зневагу сестри і себе проф. Левицький був готовий дати Райлендерові в лице, але від цього здержав його присутній з ним адвокат. Професор тільки відповів: „Дай, Боже, щоб на вас колись не плювали!"

Тепер не було сумніву, що Ольгу Басараб закатувала поліція.

Ще перед „вияснениям" поліції оборонець Лев Ганкевич довідався від в'язничного сторожа, що одної ночі принесено Ольгу до камери, збиту до непритомности. В камері обвивали її мокрими простинями, щоб прийшла до себе. Цього доказу — безпосереднього і певного — оборонці не хотіли використовувати перед поліцією, бо сторож дуже просив не виявляти його. До виявлення дійсної причини смерти Ольги Басараб пішли іншою дорогою. Вони звернулись до варшавської прокуратури з домаганням ексгумації тіла таємничої постаті Боровської і ствердження, хто властиво є ця постать.

Треба зазначити, що в той час хтось з українців усе стеріг могилу, в якій була похована „Боровська", щоб поліція не викрала тіла.

Варшавська прокуратура дала дозвіл на ексгумацію тіла „Боровської". До комісії, яка мала зайнятися цією справою, вдалося увести двох українських лікарів — д-ра Маріяна Панчишина і д-ра Василя Дмитріюка, що був тоді послом до парляменту з Холмщини.

Хоч ексгумація мала відбутися в великій таємниці, на цвинтарі того дня зібралася велика кількість українського населення. Поліція намагалася розігнати людей, але не могла. Щойно спроваджений відділ війська усунув людей на поблизькі горби.

З могили вийнято тіло „Боровської". Було це, очевидно, тіло Басарабової. Тіло збереглося добре — так, що ніяких сумнівів відносно ідентичности особи не могло бути мови. (Ексгумація відбулася через 2-3 тижні після смерти). При ексгумації був присутній проф. Северин Левицький.

(Далі буде)

Відзначення 50-річчя Листопадового Чину у Випані

Відділ УККА у Випані, Н. Дж., при співучасті місцевих організацій ООЧСУ та СУМА, влаштував 17-го листопада Ювілейну Академію 50-річчя Листопадового Чину 1918 р. у Львові. Академія відбулася у залі Української Кат. Церкви св. Івана Хрестителя. Свято започаткував о. парох Йосип Панасюк у церкві Службою Божою в намірені українського народу, виголосивши релігійно-патріотичну проповідь. Після відспівання американського гимну, свято відкрив о. Й. Панасюк, а інж. А. Біланич, який ним провадив, представив прелеґента проф. Павла Савчука, учасника Визвольних Змагань, який привітав численну громаду, в тому й посадника міста Михайла Савку, голову Відділу УККА П. Воха, голову ООЧСУ М. Семанишина, голову СУА п-ні Клювас, голову СУМА М. Буру, та мистця-маляра І. Марусина і виголосив доповідь на тему: „Героїчний Чин 1-го Листопада". Доповідач розповів про події Визвольної боротьби українського народу, в історичних періодах, підтверджуючи їх різними датами, зокрема з'ясував IV Універсал УЦР, як Акт державного утвердження Незалежної Української Держави, яку визнали окремі европейські країни. Чин 1-го листопада 1918 р. був нерозривним тягом Визвольних Змагань українського народу, — стверджував прелеґент, згадуючи в кінці про найновіший період героїчної боротьби УПА і Дивізії „Галичина".

Мистецька частина розпочалася збірною рецитацією, яку виконали юнаки і юначки СУМА під керівництвом виховника Миколи Бури, і далі виступала молодь: деклляматори Р. Ґураль і О. Ружан; пісні „Старенька мати моя" і „Розпрощався стрілець" виконали під власний акомпаніямент на гітарах Ірка Палка і Ірка Куца з Осередку СУМА Джерзі Сиՙті. Вірш М. Щербака „Листопад" деклюмував юнак Богдан Грицковян. Хор при Станиці Дивізійників під диригентурою О. Головацького відспівав багато пісень. Пісню „Осіння мельодія" вídограли сестри Марусин: Віра на скрипці, а Славка на піяніно, під керівництвом учительки Школи Українознавства п-ні Панасюк. Вірш невідомого вояка „Листопад" деклямувала Марійка Ґураль. Заключне слово подяки виголосив усім приявним, виконавцям і керівникам голова УККА Петро Вох. Свято закінчилося українським гимном. Свято пройшло на належному національно-мистецькому рівні. Перед програмою приявні оглядали гарну малярську виставку мистця Івана Марусина.

Після свята було прийняття, яке влаштували членки Союзу Українок Америки, під керівництвом голови п-ні Клювас. Під час імпрези промовляли: посадник міста Михайло Савка, Дмитро Вох, проф. Павло Савчук, о. Й. Панасюк, Григорій Бура та інші. Забавляв приявних п. Маґмет у ролі Гриця Зозулі, виконавши кілька гуморесок, за що приявні нагороджували „Зозулю" щирими гучними оплесками. Вцілому: свято й прийняття справили дуже миле враження.

Дмитро Вох

НОВІ ВИДАННЯ

Ів. Манило: Грім за зорею, Україна сама... $1.00; Петро Панч: Сини не віддам! (повість) $0.85; Е. Гемінґвей: За рікою в затінку дерев (роман) $1.15; Д. Нитченко: Укр. правописний словник $2.15; А. Орел: Словник чужомовних слів (3 томи) $6.20; „Ельдорадо" (вибрані твори укр. письменн.), $0.55; „Волосожар" (ілюстрований літератур.-мистецький журнал, 1969) — річна передплата 2 дол. Замовлення та гроші висилайте на адресу:

I. Manylo, Box 472
Vineland, N.J. 08360. USA

Михайло Прокопів — 1000 долярів на ФКУ

Михайло Прокопів (зправа) вручає Дмитрові Мотрукові, членові Екзекутиви ФКУ, чек на $1,000 на катедру українських студій в Гарварді

Читачам „Свободи" відоме прізвище Михайла Прокопова, бо 6 років тому вони читали його спомини з подорожі на Україну в 1962 р.

Цим разом появляється знову це прізвище, але вже в іншій формі, а саме з додатком титулу — мецената, бо пан Прокопів зложив одну тисячу долярів на Фонд Катедри Українознавства (ФКУ), і за це Екзекутива ФКУ йому на цьому місці висловлює щире „спасибіг" за таке велике зрозуміння піддержки української науки на чужині.

Пан Прокопів не багатий підприємець, а пенсіонер, котрий живе в Ню Йорку. Він належить до тих перших піонерів-іміґрантів, котрі на початках 1900-их років заложили тривкі підвалини, на яких і досі держиться українська еміґрація в Америці. Таким піонерам, власне, треба завдячити ці всі культурні надбання нашої еміґрації, хоч мало з них мали до цього фахові підстави, та вони змагалися завзято у часто дуже тяжких обставинах.

15-літнім хлопцем, з села Городиславич, Бібрецького повіту, Михайло був змушений покинути свою родину та шукати кращого життя у далекій Америці. Працював він тяжко на кораблях та у різних цементових млинах Пенсилвенійського стейту. Докладніше про тодішнє життя таких, як і Михайло українських іміґрантів, буде написано у другій книжці, яку тепер підготовляє до друку пан Прокопів. Ця книжка буде відзеркалювати його життєвий шлях від рідного села аж досі і її назва — „Із Городиславич — у світ широкий". Йому треба признати цю заслугу, що він, будучи звичайним робітником, цілий час під час свого перебування в Америці думав описати свої переживання, з України починаючи. Небаром завершиться його мрія, коли появиться ця друга з черги книжка, яка не одному читачеві нагадає і його важкий шлях скитання.

М. Прокопів належить до тих свідомих людей, що ніколи не сидять даром, і він все брав активну участь у різних українських товариствах, які крім помочі своїм рідним на Україні, тут в Америці вели крім освітньої роботи, також боротьбу з різними московсько-польськими впливами серед наших іміґрантів.

Як і тепер, так і в минулих роках наш меценат не жалів труду та грошей і фінансово піддержував, де треба було, українську справу.

Найбільшою його заслугою це видання споминів „По 56 роках на Україні", де він, відвідуючи свою Батьківщину 1962 року, побачив зовсім тяжкі обставини, в яких знаходилась тоді Україна і його родина, коли він вирвався з-під ока аґентів Інтуриста і поїхав таксівкою до свого рідного села — Городиславич, біля Львова.

Побачивши дійсний злиденний стан окупованої України, наслухавшись оповідань своїх односельчан про звірства московських окупантів над безборонним населенням в його селі та околицях, він зревідував свої тодішні погляди, бо повірив був різним „проґресистам" про щасливе життя на Україні, і описав в деталях цілу свою подорож по Україні й крім газетних серій також їх видав книжкою. Масові відгуки з різних сторін світу відзеркалювали у своїх листах подяку, подив та похвали за його спомини, бо вони розкривале дійсне обличчя Москви багатьом тим, що ще вірили у московську брехню „суверенної України". Оце ж і дійсний приклад виповнення обов'язку до поневоленої України — бути амбасадором української справи на чужині.

І тому не дивниця, що пан Прокопів, хоч не багатий, але знає, що не лише слово, але й діло поможе нам, коли ми при помочі ФКУ вивчимо наших молодих науковців у ділянці українознавства, не тільки з-поміж себе, але й серед американців, бо з наукою сьогодні числяться в цілому світі.

Меценати ФКУ — це дійсна еліта нашої еміґрації, і ми віримо, що їхні ряди будуть зростати, бо українська проблематика у вільному світі потребує усіх наших зусиль у різних формах для допомоги нашій нескореній Батьківщині.

Д. М.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання — це сила

Лігай Веллі, Па
50-ЛІТТЯ ЛИСТОПАДОВОГО ЧИНУ

24 листопада українська громада Лігай Веллі відзначила Золотий Ювілей Листопадового Чину.

Свято відбулося заходами Лігайвелійського Відділу УККА в залі св. Йосафата в Бетлегемі, Па., о год. 4 по полудні.

Академію розпочато американським і українським гимнами, які відограв на фортепіяні проф. А. Кіпа. Місцевий парох о. В. Кармазин, учасник Визвольних Змагань, відкрив академію.

Молодечий Хор з Мекеду під дир. о. В. Левицького виконав „Гей у лузі", „Стоїть явір над водою", „Зірвалася куртовина" і „Молитву за Україну". Деклямувала 7-літня Марія Мащак. Юнак Б. Хорват продеклямував „Українське військо", а Люся Гентіш виконала сольо „Родимий краю" — Матюка, і „Кругом неправда" — Бабича.

Глибоко продуману промову про довголітню неволю Українського Народу та його невмирущі прагнення до власної життєрадісною волі на своїй прадідівській землі, які виявилися в Листопадовому Чині і актах 22 січня 1918 і 1919 років — виголосив ред. Д. Чайковський.

Валентина Жила-Наливайко при акомпаніяменті Ірени Кіпи виконала сольоспів „Нагадай бандуро", муз. Китастого, „Салют Україні", муз. В. Кіпи, „Соловейко на калині" Кос-Анатольського.

Український Чоловічий Хор Лігай Веллі під дир. В. Дворакївського при акомпаніяменті д-ра С. Блащака відспівав „Закувала та сива зазуля" (соліст В. Фартух), „Косар", „Пісню про Тютюника" і „Марш молоді".

Координатором мистецької програми і конферансіє був проф. А. Кіпа, який під кінець програми склав подяку від імені Відділу УККА всім виконавцям і учасникам свята.

Свято закінчено відспіванням „Не пора".

І. Стасів

Літературний вечір про Вячеслава Чорновола

23 листопада Гурток Книголюбів, 59-го Відділу СУА в Балтиморі влаштував літературний вечір з головною доповіддю ред. Осипа Зінкевича на тему: „Вячеслав Чорновіл і його збірник матеріялів п. з. „Лихо з розуму". Вечір відбувся в залі „Самопомочі" при чисельній авдиторії.

Вечір відкрила голова Відділу СУА п. Ганна Самутин. Редактор Зінкевич змалював політичну ситуацію в сучасній Україні та на її тлі твір Вячеслава Чорновола. Прелеґент підкреслив, що це не тільки нова епоха в розвитку української літератури, але це свіжий вітер в думанні української людини в загалі. Під їх впливом молода українська людина почала бачити явища життя у властивій пропорції, з її очей спадає заслона брехні офіційної пропаґанди і вона гнітуче відчуває національну образу і сором, в ній збуджується гнів і приспана національна гордість. В цій новій атмосфері духового відродження передаються з рук до рук літературні памфлети, відроджується „захалявна література".

В цій захалявній літературі описане катастрофічне сучасне становище на Україні. Ми завжди говорили про русифікацію як про офіційну політику Москви, про колоніяльну економічну експлоатацію, про зведення нанівець навіть тих мінімальних прав, що їх забезпечує совєтська конституція. Але аж Симоненко так сміливо і ясно розкрив увесь трагізм ситуації:

> Уже народ одна суцільна рана,
> Уже від крови хижіє земля.

Російський шовінізм є — на керівних посадах і в секретних постановах, але про нього не можна згадувати словом. Зате кричать про „Український буржуазний націоналізм, про вислужників американського капіталізму". Звеличається все російське і принижується все величне в українській історичній традиції.

Збірник матеріялів Вячеслава Чорновола — „Лихо з розуму" доказує, що сила спротиву народилась в таких умовах, коли ворог перебирає міру, коли чаша горя переповнена.

Закінчуючи свою доповідь, прелеґент підкреслив, що на еміґрації наша мудра відповідь на В. Чорновола И „Лихо з розуму" може бути лише одна — „розум з лиха".

Представниці молодої ґенерації інтелектуалів з пієтизмом рецитували вибрані твори зі збірки В. Чорновола. Марійська Хмілевська-Уляновичрецитувала поезії Михайла Осадчого. Слава Зелинська поезії Святослава Караванського англійською та українською мовами. Уляна Стельмах — поезії Михайла Масютка. Оплесками признання нагородили присутні обдарованих рецитаторок.

В дискусії промовляли, голова Гуртка Книголюбів Раїса Зелинська, д-р Ярослав Шав'як і д-р Юрій Криволап. Д-р Я. Шав'як представив провідну ідею збірки, — „Лихо з розуму". Модератором імпрези був мґр Анатоль Булавка.

Прес.-реф. 59-го Відд. СУА
Марія Булавка

ЯПОНІЯ ПОГОДИЛАСЯ збільшити кредитний еквівалент для Індії до суми 28.17 мільйона долярів. Починаючи з 1958 року, Японія уділила Індії кредитів на загальну суму 465 мільйонів долярів.

З глибоким жалем повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що дня 8-го лютого 1969 року померла наша Найдорожча **ДРУЖИНА, МАМА і БАБУСЯ**

бл. п. АННА ГОРИН
з дому Мазурик

зі села Підгірці, проживши 71 років. До ЗСА прибула 1914 р. перед Першою світовою війною.

Горем прибиті:

муж — **ЙОСИФ ГОРИН**
син — **ВОЛОДИМИР** з дружиною
син — **МИХАЙЛО** з Дружиною і Доньою

ПОВІДОМЛЯЮ ДРУЗІВ і ПРИЯТЕЛІВ, ЩО

в середу, 26-го лютого 1969 року

коло 10-ої год. ранку

відбудеться

ПАНАХИДА

в BOUND BROOK на МОГИЛІ

мого Незабутнього МУЖА

ФЕДОРА САВЧУНА

сотника 6-ої Дивізії Української Армії в сороковий день Його відходу з цього світу.

•

2-го БЕРЕЗНЯ 1969 р. в MILLVILLE, N.J. в ЦЕРКОВНІЙ ЗАЛІ, 77 Centre Grove Rd. при Православній Церкві св. ап. Петра і Павла в 12-ій год. після Служби Божої

будуть

ПОМИНКИ

Бажаючих прошу прибути.

ЄВГЕНІЯ САВЧУК

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.
ЕВГЕНА МАЛАНЮКА

відправиться

СЛУЖБА БОЖА І ПАНАХИДА
ЗА УПОКІЙ ЙОГО ДУШІ

в неділю, 23-го лютого 1969 року

о год. 10-ій рано

в ХРАМІ ПОКРОВИ БОЖОЇ МАТЕРІ
9741 — 87th Street, ОЗОН ПАРК, Н. Й.

ПОДЯКА

З волі Всевишнього, після важкої, хоч не довгої недуги, відійшла у Вічність в дні 26-го грудня 1968 року наша Найдорожча МАМА і БАБУНЯ

Проф. Ростислава Темницька

на 78-му році свого трудолюбивого життя.

В часі її одномісячної недуги, дуже дбайливо та сердечно заопікувалися Хворою лікарі ВП. д-р Я. Миндюк, д-р М. Терлецький, д-р Ю. Стефанівський, д-р М. Райх, д-р Б. Филипчак та д-р П. Мейслі, за що на цьому місці складаємо нашу щиру подяку. Дуже дякуємо також медичним сестрам, паням Божені Ольшанівській, Марії Химинець та Івашні Бемко за безкорисне виконування нічної служби біля Хворої.

Наша сердечна подяка належить також членам Родини, паням Наді Кокольській, Орисі й Марті Рудик та Лесі Ткач і п-ві Орестові Авдиковичеві, як і Знайомим, паням д-р Б. Свистун, д-р І. Ратич, О. Смородській, Г. Клим, Л. Бойко та Л. Чипак, які довгими годинами дотримували товариства Хворій, як і всім тим Рідним, Товаришам праці, Приятелям і Знайомим, які так часто відвідували Хвору, приносили їй квіти та слова розради.

Щиро дякуємо о. Д. Библові за відвідини в Ірвінґтонському шпиталі. Зокрема сердечна подяка належить о. Я. Дибці за відвідини Хворої у віддаленому шпиталі в Пассейку та за уділення Найсвятіших Тайн і Маслосвятія.

Прибиті важким горем бажаємо висловити нашу подяку Всім, які своєю численною участю у Панахиді та у похоронних відправах віддали останню прислугу Покійній. Зокрема дякуємо п. ред. Лідії Бурачинській, містоголові Головної Управи Союзу Українок з Філядельфії, членам Родини пп. Софії, Юлі та Володимирові Анастазієвським з далекої Міннесоти та о. Р. Дикому з донькою Любою з Ню Гемпшир. Дуже сердечно дякуємо церковному хорові в Нюарку під керівництвом проф. М. Добоша за участь у Панахиді, а також п-ні проф. Д. Карапович, директорові Музичного Інституту, та п-і О. Мусяковській, голові 28-го Відділу Союзу Українок за прощальні промови.

Дякуємо Рідні та Приятелям і Знайомим за щедрі пожертви на Служби Божі, дуже численні вінці та букети квітів, як і за цілу низку пожертв на добродійні цілі. Щиро дякуємо знайомому з давніх літ, дякові п. М. Лозинському, що взяв участь у відпроваджені Тлінних Останків Покійної на цвинтар. Вкінці дякуємо похоронному заведенню п. Литвина за зразкове переведення похорону.

У сороковий день смерти в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку відбулася Служба Божа з Панахидою. Сердечно дякуємо о. Л. Міни за прегарне відспівання цих відправ, та Усім, що приєдналися в цей день до наших молитов.

Хай Милосердний Господь винагородить Усіх, що в часі нашого великого суму виявили так багато серця та співчуття.

СОФІЯ й ІРИНЕЙ ТЕМНИЦЬКІ
з синами: ВЛОДЗЕМ, ЮРЧИКОМ й ОРЕСТОМ

ЧОРНОГОРО, ЦИ ТЯ ЩЕ ПОБАЧУ?...

(Про д-ра Стон-Балторовича)

Доктора Володимира Стон-Балтаровича я ніколи особисто в моєму життю не мала змоги зустрінути, Наше знайомство виринуло з припадкового листовного контакту, коли я кілька років тому звернулася до нього в музичних справах.

Ім'я Володимира Балтаровича не було мені чуже. Воно зустрічається в музичній літературі, не рідко згадується там, де йде мова про культурно музичні справи зокрема тих часів, коли на терені Львова було театрально-музичне життя.

З-поміж знаменитих музичних композицій Балтаровича, його неповторна, повна питомого настрою і якоїсь стихійної глибини „Чорногороа" стала немов душевною молитвою сучасного українського скитальства. „Чорногора" Балтаровича з цілим своїм багатством гуцульського фолкльору не раз була виконувана

Д-р Володимир Стон-Балторович

на українських естрадах в Америці, Канаді і по цілому світі. Була вона для мене, як уродженки Гуцульщини, одною з найбільш люблених пісень в мойому репертуарі. Я її виконувала ще за життя покійного Романа Савицького з його знаменитим фортепіяновим супроводом та з Володимиром Бабяком, який доповняв наше тріо своєю настроєвою грою на флейті.

Моє бажання пізнати особисто автора „Чорногори" частинно сповнилося. Здобувши адресу, я написала до Володимира Балтаровича, доля якого змусила жити в чеській Празі. Наша кореспонденція скоро замінилася в жваву виміну думок про культурно-музичне життя тут на еміґрації і там в Европі та на рідній не своїй землі.

Балтарович плянував відвідати Америку, мріяв про зорганізування концертового турне, про нові композиції, про відновлення легкої української музики, про можливості урухомлення українського театру-опери і ревії... Але Балтарович не був лише мрійником. В його листах було багато матеріялу про жваву музичну працю в тих обставинах, які в Чехо-Словаччині на деякий час дозволяли легше людям духово дихати. Він організував концерти, музичні програми в телевізії і в радіо, робив награння на платівках, компонував, розписував партії і т. п.

На весну 1968 р. Балтарович був душею величавого Шевченківського концерту в Празі, який — за його словами — був одною з видніших культурних подій в поклоні великому Кобзареві. Концерт дав чимале вдоволення Балторовичеві, про що він з ентузіязмом писав.

Крім згаданої усесторонньої діяльности Балтарович кореспондував з багатьома приятелями у вільному світі. Його невсипуща енергія, постійний творчий ентузіязм і велика духова вітальність — робили його листи незмірно інтересними, а кореспонденція з ним ставала джерелом оптимізму. Та кореспонденція нагло увірвалася тієї кошмарної ночі, коли північні московські варвари разом з членами т. зв. Варшавського Пакту брутально вдерлися зі своїми танками до Чехо-Словаччини. На вислані мною листи відповіді не було. Мені не судилося більше діждатися листа від Балторовича...

Коли врешті пошта почала знова діяти, прийшов лист з клепсидрою від його дружини пані Галини, з якої я довідалася, що дня 11 жовтня 1968 р. на вулицях Праги трагічно увірвалося життя доктора Вол. Стон-Балтаровича. Він, впавши під трамвай, був тяжко поранений і вкоротці помер в лічниці. Кажуть, що Балтарович написав свою „Чорногору", переходячи границю рідної землі, в дорозі на чужину. Певно вже тоді його вразлива душа передбачала, що йому більше уже не доведеться бачити рідний край, і тому стільки великого болю і невмолимої туги він вписав в ту пісню широкими музичними акордами, якої рефреном стало трагічне питання:

Чорногоро, ци тя ще побачу?..
як день так ніч за тобою
тужу, плачу...

Життя Балторовича увірвалося нагло в повноті звучання. Вмовкло, як акорди його пісень.

Хтось з його друзів, хтось з музикологів напевно напишуть про його музичну творчість, про його рухливе організаційне життя, в якому він був співтворцем сучасної української духовости.

Тих кілька моїх скромних думок складаю замість квітів на свіжу могилу доктора Стон-Балторовича, який спочив на цвинтарях далекої чужої столиці.

Наталія Андрусів

Бофало, Н. Й.

ВЕЛИЧАВИЙ „ЛЕМКІВСЬКИЙ ВЕЧІР"

Більший відсоток складу української громади міста Бофало — це колишні мешканці Лемківщини. В основному є вони членами старої іміґрації, яка осіла на півночі міста та гуртується біля парохії св. Івана Хрестителя на т. зв. Блек-Рак. У останніх роках, коли по всіх містах нашого поселення на американському континенті почали творитися Регіональні Комітети, оживилася теж і діяльність лемківської групи нашого міста. До цього часу ця діяльність обмежувалася до влаштовування принагідних забав.

Однак на неділю, 1 грудня 1968 року місцевий Комітет Лемківщини, очолюваний інж. Олександром Криницьким, приготовив своїм співмешканцям милу несподіванку, проголосивши на цей день „Вечір Лемківщини". В основному складався він із двох частин: із виставки про культурні надбання Лемківщини та з мистецької програми з відповідними доповідями та виступами найкращих мистецьких сил міста Бофало. Імпреза відбулася у приміщеннях Українського Народного Дому на Блек-Рак.

Виставка була відкрита в суботу 30 листопада та в неділю 1 грудня 1968 р. Влаштована була вона під керівництвом відомого місцевого мистця п. Маріяна Ворачка. Завдяки його невтомній праці та допомозі членів Комітету Лемківщини стала вона основною атракцією імпрези та сміло могла б виставлятись у будьякому американському музею мистецтва.

Найбільшою групою експонатів була збірка творів народного мистецтва та цілий ряд видань про Лемківщину зі збірки п. Володимира Лесняка з Акрон, Огайо. Експонати народного мистецтва складалися із саморобних дитячих іграшок, лемківських взорів та народніх строїв. Збірка друкованого слова, розложена на кількох столах, мала різні видання — від старих шематизмів до найновіших видань теперішньої Польщі та еміґраційних видань лемківських товариств. П. В. Лесняк радо служив відвідувачам своїми заввагами і поясненнями.

Дуже цікавою для глядачів була ця частина виставки, де були картини відомого у цілому світі лемківського маляра-самоука Никифора. Цікаво, що в цьому самому часі відбувалася велика виставка картин Никифора в столиці України — Києві. На бофалівській виставці було показано понад 70 картин цього мистця. Про творчість Никифора написано вже дуже багато на різних мовах культурного світу. Глядачі мали змогу пепереконатися, що мистець, який майже ціле своє життя був прошаком, до цього людиною замкненою в тільки йому відомому світі, одержав від Всевишнього небуденний талант, і цьому талантові присвятив ціле своє життя. Важко повірити, що неписьменна людина, довгі літа „посміховище" свого довкілля, мала в собі універсальне поняття краси і цю красу зуміла віддати своїми примітивними мистецькими знаряддями.

Основна частина картин Никифора походила із збірки п. Степана Пельца з Бронксу, Н.Й. Власник картин пояснював присутнім, як то в 50-их р.р., довідавшись про незавидну долю Никифора, почав він помагати йому висилками пакунків до родини Криницьких-Ціхонь у Криниці, в яких жив мистець останні десятиліття свого життя. Степан Пельц виставив теж цілий ряд знімок мистця та літературу про нього.

Інж. Степан Кульчицький з Філядельфії прислав на виставку збірку фотознімок лемківських церков. Збірка ця була темою допису проф. О. Повстенка, коли виставлялась вона у Філядельфії. Дуже зворушливими були моменти, коли відвідувачі виставки, оглядаючи експонати, знаходили серед них і свою стару сільську церковцю.

Д-р Володимир Пасіка виставив збірку образів уроджениця Лемківщини, мистця Омеляна Мазурика, який проживає тепер у Парижі. Крім одного натюрморту, був це ряд ікон. Мистець у післявоєнних роках працював у державній комісії, яка збирала в опущених лемківських церквах ікони для краківського музею. Захоплений красою церковного лемківського мистецтва, — присвятив цій темі основну сторінку своєї творчости.

Виставку доповнювали оригінальні лемківські ікони та багато знімок видатних діячів Лемківщини. Надіслані збірки збагачували експонатами місцевих колишніх мешканців Лемківщини. Головну стіну прикрасив двоголовий орел — герб Лемківщини у виконанні п. Маріяна Борачка.

Відвідувачі виставки мали теж нагоду оглянути кілька картин і мозаїк мистця Маріяна Борачка, які хоч своєю тематикою відбігали від змісту виставки, рівночасно збагачували її естетичну красу.

На маргінесі варта відмітити, що еміґрантські діячі Лемківщини мають замір видати альбом культурних надбань своєї вужчої батьківщини. Оглянувши експонати виставки, які мали б стати ядром такого видання, можемо тільки щиро піддержати такий проєкт та заохотити нашу спільноту всіми силами допомогти в його здійсненню.

В шостій годині вечора розпочалася мистецька програма. Відкрив її голова місцевого Комітету Лемківщини інж. О. Криницький. Він же провадив програмою, переплітаючи її лемківськими дотепами.

Головним промовцем вечора був відомий діяч лемківського руху п. Володимир Лесняк. У короткій промові зібрав він безліч фактів про історію Лемківщини, про іміґрацію лемків до Америки та їхній вклад у зорганізоване життя української спільноти на цьому континенті. Все це маловідоме загалові нашого громадянства і тому учасники вечора з увагою вислухали оцю цікаву доповідь.

П-і Ірина Лаврівська оригінальним лемківським говором відчитала оповідання І. Желема з села Вапенне „На стежці". Виконавець, відомий мистець слова, розвеселив присутніх оригінальним переданням діялогу двох сільських жінок.

Проф. Олександер Бережницький виголосив доповідь про поета Богдана Ігора Антонича. Доповідач начеркнув життьовий шлях поета, перечислив його літературний дорібок та подав характеристику його творчости. Нема сумніву, що Антонич був найзамітнішою появою нашої літератури 30-их років. Тому ми вдячні організаторам вечора, що у програму включили теж і вшанування пам'яті цього визначного сина Лемківщини.

Реферат про Антонича доповнила п-ні Неоніля Стецьків відчитанням уривків з його поеми „Елегія про співучі двері". У цій поемі поет оспівує свою молодість на Лемківщині. Антонич — поет наскрізь модерний. Те, що слова поета вповні дійшли до слухачів та перенесли їх до далекої батьківщини, „місця хлоп'ячих мрій та втіх", можемо завдячувати мистецьким вмінням рецитаторки.

Д-р Вол. Пасіка розказав присутнім свої спомини про мистця Никифора. Особливо зворушливим було це місце, в якому доповідач оповідав про сьогоднішній стан церкви в Криниці, про іконостас без ікон, які забрали лемки з собою на переселення, та про мистця, який залюбки пересиджував в тій церкві, задивлявся в іконостас та думав тільки йому відомі думки.

На закінчення програми чоловічий хор „Бурлаки" під диригентурою п. Юрія Лаврівського виконав три пісні: „Гаєм зелененьким" — в'язанку лемківсько-гуцульських пісень, „Карпати" з теноровим сольом Т. Пришляка та веселу лемківську пісню „Тече вода каламутна". Хор „Бурлаки", відомий із своїх виступів у більшости громад ЗСА, як завжди, добре вив'язався із свого завдання та добором пісень гармонізував із цілістю програми.

Повна заля слухачів на мистецькій програмі та велика участь відвідувачів виставки були моральною заплатою організатором Лемківського Вечора за їхній труд. Наша громада переконалася, що добре підготована імпреза завжди знайде задовільне число відвідувачів. Ми вдячні Комітетові Лемківщини за мило проведений вечір, бажаємо нашим лемкам багато успіхів у їхній майбутній праці та обіцяємо повну піддержку у дальшому веденні їхнього благородного діла.

І. Ч.

Коляда на ЗУАДК у Гюстоні, Тексас

Наша маленька громада росте й побільшується при 28 Відділі УНСоюзу, минулого і цього року, пішла по домах з колядою щоб придбати матеріяльну поміч для Злученого Українського Американського Допомогового Комітету.

Голова місцевого Відділу УНС, пані Степанія Іськів; її донечка Сузі, студентка коледжу Леся Балабан, Галина Іваницька, наш заслужений добродій Михайло Балабан і дириґент Дмитро Кокольський (стрийко покійного головного касира УНСоюзу сл. п. Івана Кокольського), взяли на себе цей обов'язок і колядували там, куди їх запросили.

Люди нашої Громади дуже розкинені по великій метрополії Гюстону, тому й забрало часу, щоб об'їхати всі хати. Треба ще згадати, що між колядами були дві („Ідемо саньми" і „Ми вам вінщуєм"), які написав дириґент Д. Кокольський. До останньої колядки він теж написав музику. Заколядовано і переслано до ЗУАДК 138.00 дол.. Подяка належиться всім жертводавцям і всім тим, які ходили з колядою.

Віктор Балабан

УКРАЇНСЬКІ НАУКОВЦІ СКОНСТРУЮВАЛИ ЕЛЕКТРОННИЙ МІКРОСКОП З ТЕЛЕВІЗІЙНИМ ЕКРАНОМ

Київ. — Електронний мікроскоп, що дозволяє проглядати крізь мінімально малі клітинки, був створений закордоном давно, але не було такої конструкції, що дозволяла б оглядати клітинки ззовні. „Радянська Україна" з 6 лютого сповістила, що в Сумах, в лябораторії електронної мікроскопії під керівництвом інж. Е. Шуляка, створили „растровий електронний мікроскоп, потенційні можливості якого невичерпні". З допомогою пристрою телевізійного типу науковці сконструювали мікроскоп, що дає змогу оглядати і вивчати ззовні інфузорії, мікроорганізми тощо. Крім того, прилад інформує і про хемічний склад розгляданого організму чи речовини.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

П'ЯТНИЦЯ, 21-го ЛЮТОГО 1969 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Укр Січ — 170 Відд. о год. 6-ій веч. в домівці УНДому. — Управа.

АСТОРІЯ, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. о. Миколая — 5-ий Відд. о год. 7-ій веч. в домівці Братства. Проситься чл. прибути. — А. Малан, предс., М. Хоманчук, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Річні загальні збори Т-ва С. Петлюри — 422 Відд. о год. 7-ій веч. в залі Катедри св. Володимира, 6740 Норт 5-та вул. На порядку: звіти з діяльности Управи і Контр. Комісії та вибір нової Управи. Проситься членство прибути на збори. — Т. Тещук, секр.

СУБОТА, 22-го ЛЮТОГО 1969 р.

КЕМДЕН, Н. Дж. Річні загальні збори 231 Відд. ім. Кардинала Йосифа Сліпого о год. 6-ій веч. в залі укр. кат. церкви св. Михаїла при 7-ій і Флоренц вул. На порядку: звіти Управи і Контрольної Комісії, дискусії над звітами та вибір нової Управи і Конт. Комісії. Рівнож буде порушена справа ювілейної кампанії з нагоди 75-ліття УНС. Проситься чл. прибути. Гостям раді. Мґр. І. Водревич, гол., І. Строчан, секр., інж. М. Ромах, гол. К. К.

НЕДІЛЯ, 23-го ЛЮТОГО 1969 р.

МІННЕАПОЛІС, Мінн. Річні загальні збори — 345 Відд. о год. 12-ій дня (по Сл. Божій) в парафіяльній залі УПЦеркви св. Михаїла. На порядку: звіти Управи і Контр. Комісії, вибір нової Управи Відділу та плян праці на наступний рік. — Управа.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

1894 - 1969

СТАНЬТЕ ЮВІЛЕЙНИМ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ! РОЗБУДОВУЙТЕ І СКРІПЛЮЙТЕ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ В ЗСА І КАНАДІ. ПРИДБАЙТЕ ЖИТТЬОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ СЕБЕ І СВОЇХ РІДНИХ!

Забезпечіться наново, якщо ваша грамота дозріла до виплати. Не оставайте ні одного дня без забезпечення. УНСоюз дасть вам модерне й дешеве забезпечення. Зверніться до нього.

ТАРЗАН, Ч. 6137. Чи він ще живий?

— Вже темніє, Іто! Будем пробувати знов зранці!

— Гаразд, спробуємо його врятувати, Тарзане!

— Ми мусимо ще раз пробувати на світанку... Мусимо допомогти йому... Якщо він ще живий!